

навч. посібник / Є. І. Балака, О. І. Зоріна, та ін. – Х. : УкрДазт, 2005. – 210 с.

8. Калабухін Ю. Є. Теоретичні положення визначення вартості життєвого циклу

тягового рухомого складу / Ю. Є. Калабухін // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна, 2008. – Вип. 24. – С. 221–22

Анотація. В статті изложены теоретические и практические положения обоснования цены приобретения тягового подвижного состава отечественного производства на основе систематизации и оценки составляющих стоимости его жизненного цикла в соответствии с условиями эксплуатации и с учетом экономических интересов как ее изготовителя, так и пользователя. Такой подход может быть использован для технико-экономического исследования инновационных решений.

Ключевые слова: тяговый подвижной состав, обновление, жизненный цикл, стоимость жизненного цикла, лимитная цена, рекомендованная цена, экономический эффект.

Summary. In the article theoretical and practical positions of ground of cost of acquisition of hauling mobile composition of home production on the basis of systematization and estimation of constituents of cost of his life cycle in accordance with external environments and taking into account economic interests of both its manufacturer and user are expounded. Such approach can be taken for technical and economic research of innovative decisions.

Keywords: traction rolling stock renewal, life cycle, life cycle cost, ceiling price, recommended price, the economic effect.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.

УДК 052.9(2)20-148.6

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ЯК ОДНОГО З ФАКТОРІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Кисіль С.В., здобувач (УкрДАЗТ)

В статті наведено визначення обліку витрат, його мета, сформовані завдання, принципи та етапи обліку, а також встановлена різниця між обліком витрат та їх калькуляцією.

Ключові слова: облік витрат, калькулювання витрат, калькуляція витрат.

Постановка проблеми. Залізничний транспорт як окрема галузь народногосподарського комплексу надає послуги виробничого характеру з переміщення продуктів праці з пунктів їх виробництва до пунктів споживання, продовжуючи виробничий процес у сфері обігу, а також задовольняє потреби людей у переміщенні, створюючи специфічний товар — послугу. В умовах обмеженості ресурсів і досягнення планової ефективності виникає потреба постійного порівняння понесених витрат і отриманих результатів. Можливість усунення або передбачення впливу багатьох негативних внутрішніх і зовнішніх факторів з'являється завдяки раціонально організованому обліку витрат на перевезення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Проблематиці сутності та складових частин обліку витрат, його видів та методів присвячено багато робіт, зокрема праці таких науковців, як: Бутинець Ф.Ф., Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І., Сопко В.В., Карпова Т.П., Лишиленко О.В. та ін. [1-8]. Однак обліку витрат на перевезення як окремому самостійному процесу, який має свою мету, завдання, етапи та принципи, на наш погляд, приділяється недостатньо уваги, що і зумовило вибір на пряму даного дослідження.

Метою статті є удосконалення сутності обліку витрат на перевезення, мети обліку та формування різниці між обліком витрат та калькулюванням собівартості перевезень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Господарський процес перевезень у транспортній промисловості, зокрема на залізниці, відрізняється від традиційного виробництва тим, що реалізується не продукт, який є процесом виробництва, а власне процес виробництва — переміщення вантажів або послуга з перевезення пасажирів. На залізницях не може бути створений запас готової продукції, немає відокремленої від процесу виробництва готової продукції, в балансі залізниці немає нереалізованої продукції і незавершеного виробництва з перевезень.

Інший аспект роботи залізниць пов'язаний з розміщенням їх по всій території країни, з необхідністю забезпечення регулярності руху поїздів при будь-яких умовах і чіткої взаємодії всіх ланок залізничного

конвеєра, що вимагає особливої структури управління [2].

Незважаючи на всі особливості залізничного транспорту, як і на будь-якому підприємстві, тут має місце облік витрат, значення якого ми розглянемо нижче.

Більшість вчених при розгляді обліку витрат на залізниці приділяють увагу питанням класифікації витрат та методам обліку витрат, а найголовніше первинне визначення поняття обліку витрат залишається невисвітленим. Саме тому, на наш погляд, в літературі не так багато є визначень обліку витрат як окремого процесу.

Кожний вчений має свій погляд на визначення обліку витрат, тому у таблиці 1 наведена порівняльна характеристика аналізу наукових публікацій, присвячених цій темі [3-5].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика визначення поняття «облік витрат»

Прізвище та рік висловлення цієї думки	Визначення обліку витрат
Бутинець Ф.Ф. (2009)	Відображення на рахунках бухгалтерського обліку витрат, понесених на підприємстві протягом певного періоду, пов'язаних з процесами постачання, виробництва та реалізації в розрізах, що формують собівартість готової продукції (робіт, послуг).
Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. (2004)	Визначення фактичних витрат на виробництво та збут продукції, а також контроль за використанням ресурсів і грошових засобів
Карпова Т.П. (2004)	Сукупність свідомих дій, спрямованих на відображення процесів, що відбуваються протягом певного періоду, постачання, виробництва й реалізації продуктів праці за допомогою їх (процесів) кількісного виміру (у натуральних і вартісних показниках), реєстрації, угруповання й аналізу в розрізах, що формують собівартість готової продукції

У зв'язку з цим немає єдиної думки в наведеної порівняльної характеристика питанні визначення мети обліку витрат. Нижче визначення мети обліку [3,5-7].

Таблиця 2

Порівняльна характеристика визначення мети обліку

Прізвище та рік висловлення цієї думки	Визначення мети витрат
Бутинець Ф.Ф. (2009)	Отримання вичерпної інформації, необхідної для цілей управління витратами
Лишиленко О.В. (2009)	Повне і достовірне визначення фактичних витрат на виробництво, а також обчислення собівартості конкретних видів продукції
Карпова Т.П. (2004)	Контроль за виробничою діяльністю та управління витратами на її здійснення, підготовка інформації про витрати для підтримання управлінських рішень
Сопко В.В. (2006)	Вивчення характеристик ресурсів (речовин), вивчення характеристик процесу перетворення речовин у новий продукт праці, вивчення характеристик нових продуктів праці (готового продукту)

Тож на нашу думку, найбільш повним таке – це визначення всіх фактичних витрат визначенням обліку витрат на перевезення буде структурного підрозділу залізниці, їх

відображення на рахунках бухгалтерського обліку, контроль за використанням ресурсів і грошових засобів, а також їх аналіз з метою обчислення собівартості перевезень та визначення шляхів її зменшення для підвищення ефективності окремих видів перевезень, а разом і з тим підвищення прибутковості всієї залізниці.

Дані обліку витрат використовуються для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств та їх структурних підрозділів, визначення фактичної ефективності проведених організаційно-технічних заходів, виявлення резервів скорочення витрат, виконання аналітичних розрахунків. При здійсненні планування, обліку та калькулювання собівартості повинно бути забезпечене повне зіставлення планових та звітних даних щодо складу класифікації витрат, об'єктів і одиниць калькулювання, методів розподілу витрат між об'єктами калькулювання та плановими (звітними) періодами [1].

Визначення мети дає змогу поставити основні завдання обліку:

— облік використання ресурсів за характеристиками: найменування, якість, вартість, кількість, відповідність нормам, відхилення;

— причини та місця відхилення, місця використання тощо [7].

Керімов В.Е. визначає інші завдання обліку [8]:

— своєчасне та правильне відображення фактичних витрат виробництва по відповідним статтям;

— надання інформації для оперативного контролю за використанням виробничих ресурсів та порівняння з існуючими нормами, нормативами та кошторисом;

— виявлення резервів зниження собівартості продукції, попередження невиробничих витрат;

— визначення результатів діяльності кожного структурного підрозділу організації та ін.

Для виконання цих завдань на підприємстві облік витрат повинен бути організований із дотриманням наступних основних принципів:

— узгодженість показників обліку витрат з плановими показниками;

— включення усіх витрат на виробництво продукції звітного періоду у її собівартість;

— групування та відображення витрат по виробничим підрозділам, видам продукції, елементам та статтям витрат;

— узгодженість об'єктів обліку витрат з об'єктами калькуляції;

— забезпечення роздільного відображення виробничих витрат по діючим нормам та відхиленням від них;

— розширення складу витрат, що відносяться до собівартості продукції за прямою ознакою;

— максимальне наближення методології та організації обліку витрат до міжнародних стандартів та ін. [8].

Процес обліку витрат можна подати як процес, що складається з таких етапів:

1. Облік формування елементів витрат (первинного використання ресурсів виробництва (речовин і сил природи)).

2. Облік формування елементів витрат за функціональними центрами — виробничі, невиробничі, основні, накладні (адміністративні, з продажу, інші накладні).

3. Облік виробничих витрат за ознаками — прямі або непрямі.

4. Облік розподілу чи перерозподілу елементів непрямих виробничих витрат за напрямками — відповідно до особливостей технології та організації виробництва.

5. Облік виробничої собівартості окремих видів продукції, випущеної відповідним господарством (підприємством або іншим виробником).

6. Облік одиниць виміру окремих видів продукції (виробів, робіт, послуг).

7. Облік собівартості окремих видів проданої продукції.

8. Зведення витрат (зведений облік затрат) за проміжними та кінцевими центрами витрат для формування фінансових результатів з продажу продукції.

Кожен із наведених етапів може складатися з кількох підетапів і багатьох операцій залежно від прийнятого варіанта побудови фінансового обліку [3, 5, 7].

Тож ми можемо зробити висновок, що облік витрат - це складний багатоетапний процес, який має велике значення, адже безпосередньо впливає на формування собівартості перевезень. Деякі вчені розглядають облік витрат та калькулювання собівартості як один і той же процес, але це помилкове судження. Найбільш точно по цьому питанню сказав своє слово Ф.Ф. Бутинець: «В обліковому процесі здійснюється реєстрація, групування, систематизація даних, а також калькулювання собівартості продукції» [3]. Його підтримав Сопко В.В., виділивши калькуляцію собівартості лише як один з етапів обліку витрат [7]. А також Керімов В.Е., який вважає калькуляцію

собівартості складовою частиною обліку витрат [8].

Яка ж різниця між калькулюванням витрат та калькуляцією?

Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті визначають калькулювання собівартості як визначення розміру витрат у грошовій формі на виробництво одиниці певного виду робіт (послуг) по окремих видах витрат. За допомогою калькулювання визначаються собівартість одиниці робіт (послуг), всього їх обсягу, собівартість виробництва по окремих структурних підрозділах підприємства, по різних виробничих процесах і в цілому по підприємству [8].

Керимов В.Е. вважає, що калькулювання - це сукупність прийомів і способів, що забезпечують вираховання собівартості продуктів виробництва (робіт, послуг). В основі калькулювання лежить калькуляційна процедура.

Калькуляція — це спосіб розрахунку (сукупність розрахункових процедур) собівартості одиниці продукту (робіт, послуг).

За допомогою калькуляції визначається собівартість різних об'єктів обліку: основних засобів, нематеріальних активів, придбаних матеріальних ресурсів, виробленої та реалізованої продукції, виконаних робіт, зроблених послуг і т.д. Вона є основою грошової оцінки відповідних об'єктів бухгалтерського обліку.

Дані калькуляцій використовуються для керування собівартістю продукції, контролю за її рівнем, виявлення резервів зниження матеріальних, трудових і фінансових ресурсів і встановлення цін на виробі [8].

Таким чином, калькуляція витрат – це спосіб здійснення калькулювання собівартості продукції, це її основна складова частина.

Висновки даного дослідження.
Питання удосконалення обліку витрат дуже

важливе в наш час, тому що це один зі способів виявлення резервів зниження собівартості перевезень, підвищення ефективності та прибутковості структурних підрозділів залізниці. Тож в статті були удосконалені визначення обліку витрат, мета обліку та відокремлено калькуляцію собівартості перевезень від обліку витрат. Перспективами подальших робіт бачимо детальне дослідження процесу калькулювання собівартості перевезень з метою визначення резервів її зниження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті (наказ Укрзалізниці № 65 від 05.02.01)
2. Атамас П. Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки. 2-ге вид. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 392 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік та аудит» вищих навчальних закладів; під заг. ред. Ф.Ф. Бутиця. - 8-ме вид. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.
4. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. Інформаційні системи і технології в обліку: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 187 с.
5. Карпова Т.П. Управленческий учет: Учебник для вузов. – 2-е изд. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 351 с.
6. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид. – К.: Вид-во «Центр учбової літератури», 2009. – 670 с.
7. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2006. – 526 с.
8. Керимов В.Э. Учет затрат, калькулирование и бюджетирование в отдельных отраслях производственной сферы: Учебник. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К^о», 2005. – 484 с.

Аннотація. В статті приведено визначення обліку витрат, його мету, сформульовані завдання, принципи та етапи обліку, а також встановлено розбіжності між обліком витрат та їх калькуляцією.

Ключові слова: облік витрат, калькулювання витрат, калькуляція витрат.

Summary. The article highlighted the definition of cost accounting, its purpose, the objectives, principles and stages of the accounting, as well as the differences between the costs and their calculation.

Keywords: cost accounting, calculation of costs.

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Компанієць В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.*